

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано сутність витрат та досліджено процес управління витратами на підприємстві.

Ключові слова: витрати, управління витратами, система управління витратами, модель управління витратами.

Abstract

Cost essence is analyzed and cost management process at the enterprise is investigated.

Keywords: cost, cost management, cost management system, cost management model.

Вступ

В умовах ринкової економіки виключно важливого значення набувають проблеми формування та управління витратами. Особливо це стосується підприємств, від ефективності роботи яких залежить ефективність функціонування всього народного господарства України. Це, в свою чергу, є результатом економічно-грамотного використання усіх видів ресурсів, що обумовлює необхідність поступового переходу до єдиної системи управління витратами.

Актуальність питань управління витратами на підприємствах зумовлена й тим, що серед пріоритетних проблем організації та ведення бізнесу в Україні є висока собівартість вітчизняної продукції, відсутність фінансових ресурсів для розвитку, відсутність системи управлінського розвитку, адекватного до потреб управління. Усе це потребує від керівників підприємств впровадження та застосування сучасних технологій управління витратами, їх економії та запобігання втратам. Управління витратами – засіб досягнення підприємством високого економічного результату своєї діяльності. Воно не зводиться лише до зниження витрат, а поширюється на всі елементи управління. Також це окрема ланка менеджменту і економіки, що поєднує в собі елементи операційного та фінансового менеджменту з метою оптимізації витрат та забезпечення максимізації добробуту власників підприємства.

Дослідженню теоретичних аспектів управління витратами підприємства приділяли увагу низка зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких: В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко, І.А. Бланк, В.Г. Герасимчук, Г.І. Кіндрацька, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник та ін. Також дана тема широко розглядається і в працях іноземних авторів, а саме: І. Ансофф, М.Е. Портер, Е. Кемпбелл, К. Саммерс Лач, А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд та ін.

Метою дослідження є узагальнення сутності змісту та складових системи управління витратами в умовах підприємства.

Результати дослідження

Управління витратами є складним процесом розробки та реалізації управлінських впливів, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів, щодо формування та регулювання витрат підприємства у відповідності з його стратегічними та поточними цілями.

Процес управління витратами підприємства можна розглядати як комплекс цілеспрямованих дій, що мають на меті раціоналізацію розміру та структури цих витрат. Такій підхід до трактування даного процесу дозволяє чітко встановити його складові та взаємозв'язки між ними або, інакше кажучи, описати механізм управління витратами на підприємстві.

Елементи системи управління витратами та їхній взаємозв'язок з класичними функціями управління наведено на рисунку. Управління витратами на підприємстві передбачає виконання всіх функцій управління, тобто функції повинні реалізовуватись через елементи управлінського процесу: прогнозування, планування, нормування, організація, калькулювання, мотивація та стимулювання,

облік, аналіз, регулювання та контроль витрат. Виконання всіх функцій управління по всіх елементах – це взаємодія керуючої підсистеми (суб'єкт управління) на керовану підсистему (об'єкт управління).

Суб'єктами управління витратами є керівники, менеджери, спеціалісти, бухгалтери підприємства, які беруть участь у виконанні окремих функцій або елементів управління витратами.

Об'єктами управління є витрати на виробництво, реалізацію продукції (робіт).

Витрати класифікують на певні види за такими ознаками [2]:

1) залежно від функціональних видів діяльності, з якими пов'язані витрати:

- виробничі;
- невиробничі (загальнофірмові);

2) залежно від можливості простежити витрати до конкретного товару:

- прями;
- непрями;

3) залежно від ступеня усереднення витрат:

- повні;
- витрати, які входять до середньої собівартості;

4) залежно від динаміки, яка відповідає функціональним змінам:

- змінні;
- постійні (фіксовані);
- валові;
- змішані.

Невиробничі (загальнофірмові) витрати розподіляються на:

- торгові (витрати на виготовлення реклами, виплату комісійних);
- загальні та адміністративні витрати (для здійснення загальних та адміністративних функцій – оклади керівників, судові витрати тощо).

Слід зазначити, що метою функціонування системи управління витратами підприємства є довгострокове забезпечення його економічної ефективності з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на рівень і поведінку витрат. Оскільки ці чинники можуть мати як позитивний, так і негативний характер впливу, тому, на нашу думку, насамперед необхідно провести аналіз формування цінності (кінцевого продукту) для споживача та проаналізувати витрати на його створення. На основі проведеного аналізу можна виявити шляхи економії або мінімізації чи оптимізації витрат. Результатом такої роботи є визначення етапів реалізації механізму управління витратами на підприємстві, що представлені на рис. 1.

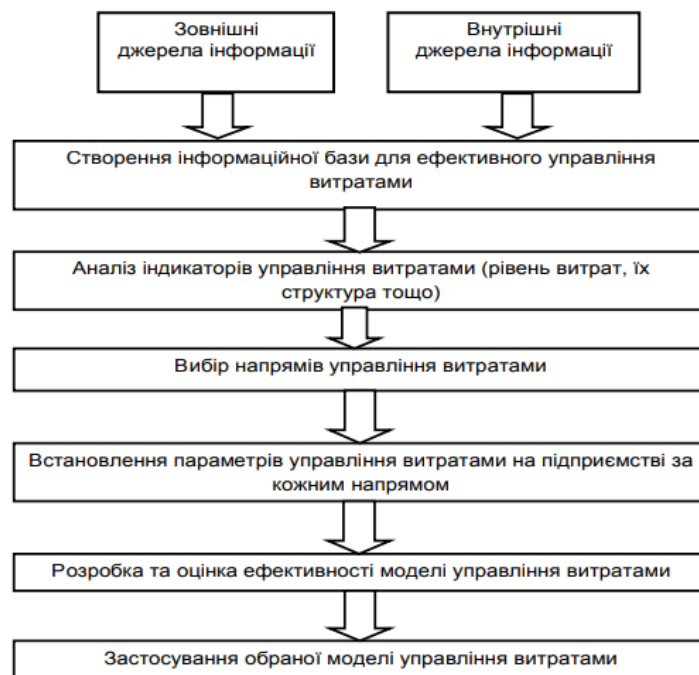

Рис. 1. Етапи реалізації механізму управління витратами на підприємстві ([3])

У вітчизняній економічній теорії і практиці виділяють наступні чинники, що впливають на рівень витрат[3]:

1. Чинники технічного рівня виробництва: впровадження нової прогресивної технології, механізація і автоматизація виробничих процесів, використання нового виду сировини і матеріалів, зміна конструкції і технічних характеристик виробів, впровадження обчислювальної техніки, автоматизованих систем управління і т. д.

2. Чинники організації виробництва, праці і управління: розвиток спеціалізації, вдосконалення організації обслуговування, управління виробництвом, поліпшення організації праці, використання основних фондів, матеріально-технічного постачання і ін.

3. Чинники, пов'язані із зміною об'єму, номенклатури і асортименту продукції, підвищенням її якості, зміною розміщення виробництва

Найважливішим завданням управління витратами є: підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта; визначення витрат за основними функціями управління; розрахунок витрати коштів за окремими структурними підрозділами і господарству в цілому; розрахунок витрат на виробництво одиниці продукції – калькулювання собівартості продукції; проведення аналізу витрат виробництва з метою прийняття управлінських рішень щодо удосконалення виробничих процесів, формування асортиментної та цінової політики, вибору варіантів інвестування, прогнозування обсягів виробництва і збуту продукції [3].

Варто наголосити, що система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі, забезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених завдань. Тільки такий підхід буде сприяти стрімкому зростанню економічної ефективності роботи підприємства.

Висновки

На сьогодні в Україні успішне функціонування підприємств можливе за умов своєчасної розробки і прийняття управлінських рішень, направлених на адаптацію до змін зовнішнього середовища, удосконалення системи управління підприємством, тому дослідження проблем формування організаційно-економічного механізму управління підприємств своєчасним і актуальним. Саме від правильної побудови системи витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність, тому управління витратами є важливою складовою загального управління підприємством. При цьому організаційно-економічний механізм управління витратами виступає інструментом досягнення поставленої мети підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гречко А. В. Теоретико-методичні засади управління витратами підприємства [Текст] / А. В. Гречко, Н. С. Дударенко // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2016. – Вип. 18. – С. 183-192.

2. Грещак М. Г. Управління витратами :[навч. посіб.] / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін. / За заг. ред. М. Г. Грещака – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.

3. Ягмур К. А. Еволюція категорії “витрати на виробництво” / Ягмур К. А. // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр. Вип. 19, т. III. / Голов. ред. О.О. Шубін. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – С. 134-140.

4. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. –3-тє вид., перероб. і доп. –К.: Знання, 2008. – 630 с.

5. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К.: Лібра, 2014. – 880 с.

6. Гречко А. В. Дослідження шляхів підвищення ефективності управління виробничою діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / А. В. Гречко, Б. В. Балагир // Ефективна економіка. – 2016. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4780>.

7. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи. /Луцьк. нац. техн. ун-т. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.

8. Єпіфанова І. Ю. Фактори зростання прибутку підприємства / І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Молодий вчений. – 2016. – № 7(34). – С. 46-49.
9. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність [Текст] : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Іванчик Тамара Віталіївна – студентка групи МФК – 19(б), факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юріївна Єпіфанова** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Tamara V. Ivanchyk – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Supervisor: **Iryna Yu. Yepifanova** – Cand. Sc. (Econ), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia